ព្រឹត្តិការណ៍ដែលឈានទៅដល់កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសថ្ងៃទី ២៣ ខែតុលាឆ្នាំ ១៩៩១

ប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាលបារាំង (១៨៦៣-១៩៥៣)

ដោយមានទីតាំងភូមិសាស្ត្រដែលមិនអំណោយផល កម្ពុជាដែលជាអ្នកស្នងមរតកអរិយធម៌ដ៏ត្រចះត្រចង់នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ស្ទើរតែបាត់បង់ទៅហើយក្នុងនាមជាប្រជាជាតិមួយ នៅពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៩ ។ កម្ពុជាដែលមានប្រជាពលរដ្ឋតិចណាស់ មានទីតាំងនៅកណ្តាល ប្រទេស ២ ដែលមានប្រជាជនច្រើនហើយដែលកំពុងព្យាយាមពង្រីកឥទ្ធិពលរបស់ពួកគេ គឺប្រទេសថៃនៅខាងលិចនិង ប្រទេសវៀតណាមនៅបូព៌ា។ ផ្តួចផ្តើមដោយស្តេចអង្គឌួងក្នុងឆ្នាំ ១៨៥៣ សន្ធិសញ្ញាអាណាព្យាបាលមួយត្រូវបានចុះហត្ថលេខា ដោយព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គ ស្តេចនរោត្តមនៅថ្ងៃទី ១១ ខែសីហាឆ្នាំ ១៨៦៣ ដែលជាការធានាជាជំនួយរបស់បារាំងក្នុងករណីមានការឈ្លានពានពីខាងក្រៅ។

ការបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី ២៖ សង្គ្រាមត្រជាក់ វត្តមានរបស់ចិនកុម្មុយនិស្ត សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន(១៩៤៦-១៩៧៥)

ប៉ុន្តែភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី ២ វាមិនយូរប៉ុន្មានទេដែលមហាអំណាចជ័យជំនះបានបង្កើតតំបន់ជាច្រើនដែលខ្លួនចង់ត្រួតត្រា នៅទូទាំងពិភពលោក។ នៅទ្វីបអឺរ៉ុបផ្នែកខាងកើតនៃទ្វីបនេះបានស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់សហភាពសូវៀតខណៈដែលភាគខាងលិចស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តលោកខាងលិចរបស់ពួកគេ។ សង្គ្រាមត្រជាក់បានចាប់ផ្តើមហើយមិនបានបញ្ចប់ឡើយរហូតដល់ក្រោយការដួលរលំនៃសហភាពសូវៀតក្រោមការដឹកនាំរបស់លោក Gorbachev នៅចុងទសវត្សឆ្នាំ ១៩៨០

បន្ទាប់ពីជម្លោះពិភពលោកនេះ នៅអាស៊ី មានការលេចចេញនូវប្រទេសចិនកុម្មុយនិស្តបន្ទាប់ពីជ័យជំនះរបស់ម៉ៅសេទុងក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៩ និងការហោះហើររបស់សេនាប្រមុខ ឈៀង កៃ សេក និងរដ្ឋាភិបាលរបស់គាត់ទៅកាន់កោះតៃវ៉ាន់។

នៅឥណ្ឌូចិនបារាំងការដួលរលំឆ្នាំ ១៩៤០ របស់ ប្រទេសបារាំង បានជំរុញឱ្យមានការងើបឡើងជាតិនិយមប៉ុន្តែយ៉ាងឆាប់រហ័សវាគឺជាចលនាវៀតមីន ដឹកនាំដោយ ហូជីមិញដែលបានលេចចេញហើយដែល នឹងចាប់ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងវត្តមានរបស់បារាំង។ សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទីមួយបានបញ្ចប់ដោយការដួលរលំនៃសមរភូមិ នៅ ឌៀន-បៀន-ភូ (៧ ឧសភា ១៩៥៤) ។ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងហ្សឺណែវថ្ងៃទី ២១ ខែកក្កដាឆ្នាំ ១៩៥៤ តម្រូវនៃការដកកងទ័ពបារាំង ការបែងចែកវៀតណាម (ប៉ារ៉ាឡែលទី ១៧)ជាពីរ និងការធ្វើប្រជាមតិក្នុងគោលបំណងបង្រួបបង្រួមជាតិឡើងវិញ។ ប៉ុន្តែយ៉ាងឆាប់រហ័ស បន្ទាប់ពីកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនេះ នៅវៀតណាមខាងត្បូងផ្ទុះការបះបោរកុម្មុយនិស្តដែលគាំទ្រដោយវៀតណាមខាងជើងយ៉ាងសកម្ម ដែលនាំឱ្យមានសង្គ្រាមថ្មីមួយដែលសហរដ្ឋអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តរបស់ខ្លួន ប្រឆាំងនិងសហភាពសូវៀតរួមជាមួយ ចិនដែរ

សហរដ្ឋអាមេរិកបានចាប់ផ្តើមជំនួសបារាំងបន្តិចម្តង ៗ ដើម្បីការពារនិងថែរក្សាវៀតណាមខាងត្បូង។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៦១ ប្រធានាធិបតីអាមេរិក John Fitzgerald Kennedy បានបញ្ជូនកងទ័ពខ្លះដែលក្លែងខ្លួនជាទីប្រឹក្សាយោធា។ លោកចង់ជួយសង្គ្រោះរបប លោក ឌីមដើម្បី ចៀសវាងការដួលរលំជាបន្តៗគ្នានៃរបបដែលលោកខាងលិច គាំទ្រ ចុងក្រោយនៅអាស៊ីយោងតាម" ទ្រឹស្តីដូមីណូ" ដែលបង្កើតឡើងដោយអតីតប្រធានាធិបតីអ៊ីសេនហូវ។

សង្គ្រាមកាន់តែខ្លាំងឡើងៗហើយកងទ័ពសហរដ្ឋអាមេរិកចូលរួមកាន់តែច្រើនឡើង ៗ។ ដោយមានការបាត់បង់ជីវិតមនុស្សកាន់តែច្រើនឡើង ៗ មតិប្រជាពលរដ្ឋអាមេរិក ចាប់ប្រឆាំងកាន់តែខ្លាំងឡើង ៗ ចំពោះសង្គ្រាមនៅស្រុកមួយដ៏សែនឆ្ងាយ ហើយគ្រាន់តែដើម្បីការពាររបបពុករលួយមួយ។ នៅទីបំផុតសហរដ្ឋអាមេរិកបានដកថយមិនត្រឹមតែពីវៀតណាមខាងត្បូងប៉ុណ្ណោះទេប៉ុន្តែថែមទាំងចេញពីប្រទេសកម្ពុជាដែលបានចូលក្នុងសង្គ្រាមអាមេរិក-វៀតណាមនៅខែមេសាឆ្នាំ ១៩៧៥ ។

ការប្រកួតប្រជែងរវាងចិននិងវៀតណាមដើម្បីគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា៖ កម្ពុជាស្ថិតនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម (១៩៧៥-១៩៧៩)
និងការកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជាដោយកងទ័ពវៀតណាម (ថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូឆ្នាំ ១៩៧៨ ដល់ខែកញ្ញាឆ្នាំ ១៩៨៩)

ក្រោយពេលដែលអស់មានវត្តមានរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ដែលជាសត្រូវរួមរបស់ពួកគេហើយ ប្រទេសកុម្មុយនិស្តពីរនៅអាស៊ីគឺចិន និង វៀតណាមបានចាប់ផ្តើមប្រជែងគ្នានោក្នុងតំបន់ដូចនៅក្នុងអតិតកាល។ គោលបំណងនៃការប្រជែងគ្នានេះគឺការចង់គ្របដណ្តប់ខាងផ្នែកនយោបាយ និង ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចទៅលើប្រទេសពីរផ្សេងទៀតនៃអតីតឥណ្ឌូចិនបារាំងកម្ពុជានិងឡាវ។ នៅប្រទេសកម្ពុជាគឺជាកងទ័ពរបស់ប៉ុលពតដែលគាំទ្រដោយប្រទេសចិនដែលនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសាឆ្នាំ ១៩៧៥ បានចូលក្នុងភ្នំពេញ មុនកងទ័ពរបស់ក្រុងហាណូយ។

នៅខែឧសភាឆ្នាំ ១៩៧៥ រដ្ឋាភិបាលថ្មីបានបង្កើតកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែលគ្រប់គ្រងដោយខ្មែរក្រហម។ យ៉ាងលឿនគាត់បានវាយប្រហារវៀតណាមនិងកោះភូកុក។ ទោះបីជាមានការប៉ះទង្គិចគ្នាទាំងនេះក៏ដោយក៏មេដឹកនាំនៃប្រទេសកុម្មុយនិស្តថ្មីទាំងពីរបានចូលរួមជាសាធារណៈក្នុងការផ្លាស់ប្តូរការទូតដូចជាដើម្បីបញ្ជាក់ពីភាពរឹងមាំនៃទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគេ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយនេះមិនអាចបិទបាំងការភ័យខ្លាចរបស់ខ្មែរចំពោះមុខការគំរាមកំហែងនៃលទ្ធិវាតទីនិយមវៀតណាមឡើយ។

នៅថ្ងៃ ទី ៣០ ខែមេសាឆ្នាំ ១៩៧៧ ពួកគេបានបើកការវាយប្រហារថ្មីប្រឆាំងនឹងប្រទេសវៀតណាមដែលបានឆ្លើយតបនៅចុងឆ្នាំនេះដើម្បីបង្ខំឱ្យរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចរចា។ នៅ ខែមករាឆ្នាំ ១៩៧៨ ទាហានវៀតណាមបានដកថយខណៈដែលរដ្ឋាភិបាលខ្មែរនៅតែបដិសេធបណ្តាញការទូត។

ការប្រយុទ្ធទ្រង់ទ្រាយតូចបានបន្តកើតមានពេញមួយឆ្នាំ ១៩៧៨ ខណៈដែលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិនបានព្យាយាមធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងនាមជាអ្នកសម្រុះសម្រួល។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយគ្មានការសម្របសម្រួលណាមួយដែលអាចទទួលយកបានចំពោះភាគីទាំងពីរឡើយ។ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៨ មេដឹកនាំវៀតណាមសម្រេចចិត្តផ្តួលរំលំរដ្ឋាភិបាលខ្មែរដែលពួកគេយល់ថាជាអរិភាពនិងអំណោយផលចំពោះចិន។ នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែធ្នូឆ្នាំ ១៩៧៨ កងទ័ពវៀតណាមចំនួន ១៥ ម៉ឺននាក់បានចូលលុកលុយចូលទឹកដីកម្ពុជានិងកំទេចកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជាក្នុងរយៈពេលតែពីរសប្តាហ៍ប៉ុណ្ណោះ។ នៅថ្ងៃទី ៨ ខែមករាឆ្នាំ ១៩៧៩ សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាដែលគាំទ្រវៀតណាមត្រូវបានបង្កើតឡើង។ វាគឺជាការចាប់ផ្តើមនៃការកាន់កាប់ដោយវៀតណាមដែលមានរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ។ នៅក្នុងអំឡុងពេលនេះរដ្ឋាភិបាលខ្មែរក្រហមបានបន្តត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិថាជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ដោយសារក្រុមប្រដាប់អាវុធមួយចំនួនបានរៀបចំការតស៊ូប្រឆាំងនឹងកងកម្លាំងកាន់កាប់របស់វៀតណាម។ នេះមិនរារាំងការបើកការចរចារវាងលោកហ៊ុនសែននាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃសាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានិងសម្ព័ន្ធភាពរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឡើយ។

ដោយសារសម្ពាធសេដ្ឋកិច្ចនិងការទូតដ៏សំខាន់ពីសហគមន៍អន្តរជាតិនិងជាពិសេសចំពោះការដួលរលំនៃសហភាពសូវៀត (១៩៨៨-១៩៩១) ដែលគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដល់ការដាក់ទ័ពពីទីក្រុងហាណូយនៅកម្ពុជារដ្ឋាភិបាលវៀតណាមបានចាប់ផ្តើមធ្វើកំណែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចនិងការបរទេសជាបន្តបន្ទាប់ ដែលនាំទៅដល់ការដកកងទ័ពកម្ពុជាចេញពីកម្ពុជានៅខែកញ្ញាឆ្នាំ ១៩៨៩។